

van het gezondste leven en dus ook het geluk en de vreugde ervan verloren gaan. Het moet wel zoo zijn, nu de meest-verfijnde kunst, wanneer die is de uiting van de meestverfijnde cultuur, tenslotte tot vormen heeft de luxe, die niet meer is de eenvoudigste en schoonste natuur. Het moet wel zoo zijn, dat in het eenvoudigste en eentonigste leven, dat tegelijk is het gezondste, krachtigste en natuurlijkste leven, de grootste schoonheid en geluk doorleefd wordt, en zich omschept tot vreugde, vreugde tot leven, ook in de onbewustheid der eenvoudigste zielen (Coster). Want de mensch, welke verfijning en luxe hij ook bereikt heeft, kan nooit iets toedoen aan de eeuwige geluks-aanwezigheid, maar verbruikt integendeel daarvan in zijn zwoegend zoeken naar de schoonheid. Zoo moet het wel zijn, want waar blijven dat geluk en die vreugde, nu de steeds bewuster de schoonheid zoekende kunst, die schoonheid nergens anders kan vinden dan in somberheid en klacht?

Trouwens, heeft de kunstenaar, de wezenlijke kunstenaar, zich wel ooit anders kunnen wenden dan naar het eenvoudige en „alledaagsche” leven? Wanneer het leven zelf zich werkelijk „verfijnt,” waar blijft dan de schoonheid die de kunstenaar zoekt? Hoeveel kunstenaars zijn er tenslotte die de schoonheid, die toch tot vreugde moet worden, vinden in het luxueuse stadsleven onzer dagen? Neen, niet het verfijndere leven zelf vermag den kunstenaar anders te boeien, dan om zijn vermogen tot ontleden, zijn vermogen om op schoone wijze de ziekte af te beelden, om het karakteristieke der ziekte, der verwording, te laten zien. De vreugde, die alle afbeelding der schoonheid moet geven, vindt hij niet.

Wie het geluk hebben gehad uit dat eenvoudigste en gezondste leven geboren te worden, in de eenvoudigste realiteit van dat leven te zijn opgegroeid en niet van der jeugd aan te hebben moeten ondergaan den verziekenden en verzwakkenden invloed van het meer luxueuse leven, hij zal, als in lateren tijd ook hij mogelijk gevangen is in den waan van dat rijkere, luxueuse, dat ligt soms vlak naast dat andere leven, vanuit het ver-slappende, het desillusioneerende van dien waan schouwt naar dat vroegere andere leven, hij zal het ontdekken, als hij in zijn herinnering datzelfde leven overstelpt ziet van een licht en een geur en een wonder van geluk (de wezenlijkheid van dat geluk is ook aanwezig in de onbewustheid der eenvoudige zielen) hij zal dan dat verloren jeugdleven voelen en zien als het verloren paradijs. Dat is de groote schaduwzijde van onze maatschappij, dat er velen zoo zijn, die zulk een aanvankelijk paradijs verliezen, tengevolge van den doem der noodwendigheid tot deelnemen aan het machinale leven dier maatschappij. Dat is de doem dier maatschappij, dat zij bestaat uit veel zulke abnormaal gegroeide, verziekte individuën, (want hoevelen zijn er wel niet in wie deze tragiek zich voltrekt?) Het feit, dat nu eenmaal het mondaine leven in werkelijkheid niet anders dan ver-